

## 2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (LXIII): romantismul politic în popor

- devoluția ideii naționale - austriacus, desrădăcinat, hibrid

- hungaricus, colțuros, anost – instinctul ca forță de apărare - Noi sau Ei?

**Ioan Slavici**  
1848-1925

este o **dreptate**, ce întârzie uneori, dar totuși vine, nu uită niciodată, să vie!

numai cu oameni socotiți **România Mică** era mică și azi, iar noi condamnați la o viață vegetativă, în cel mai bun caz ...

**Reforma - o reacție în contra Renașterii!**

**austriacus**, desrădăcinat, hibrid - **hungaricus**, colțuros, anost, fără un simț al măsurii, în nimic

antagonism aproape permanent, între rațiune și sentiment,(...) între forțele instinctuale și cele argumentative, între cele dinamice și cele statice, între idealism și realism, utilitarism.

... inima vede totdeauna mai departe ca și capul ...

forța de apărare a individului: **instinctul!**

Sunt și la noi curente cari vor să ne treacă la **germanism** „deparazitându-ne” de **latinism** și trecându-ne, pe la **dacism**...

**deslatinizarea noastră, desmediteranizarea, și atașarea la formele nordice de viață**

**șagunism - tribunism - sămănătorism**

**Sever Bocu**  
1874-1961

RO 2019 FU

Continuăm reproducerea selectivă a articolului „Ziaristica ardeleană și bănățeană dinainte de război”, așa cum a fost publicată cuvântarea tribunistului Sever Bocu, în lucrarea „Drumuri și răscruci” (vol. II): «În 1910 deputații Români, Slovaci, Sârbi, prezintă și ei un proiect de răspuns la Adresă. Acest proiect din punct de vedere de drept public maghiar, este un document absolut corect. Cu mai multă imaginație, Ungurii înșiși l-ar fi putut vota, căci incontestabil dela atâtea Conferințe Naționale cari tăgăduiau categoric ideea de stat Național – Maghiar, la aceasta, Adresa însemna recunoașterea lui netă, deci tocmai aceea ce a urmărit politica maghiară. Devoluția aceasta a ideii naționale, nu și-a urmat un curs numai la noi Români, ci și la Sârbi și la Slovaci. (...) În mai puțin de o jumătate veac, autonomia, nu numai națională ci și cea a Transilvaniei era abandonată, iar de o organizare a Națiunii Române din Imperiul Austriac într’un singur corp, nu mai visa nimeni. Din contră urmându-l pe Mitropolitul Hacman, Bucovinenii ajung cei dintâi la o cursă a desnaționalizării, în forma creerii aceluși tip, intermediar, de **austriacus**, desrădăcinat, hibrid, care urmărea întemeierea unei națiuni austriace pe o temelie de fuziune, desvirilizare a elementelor eterogene. N’ar mai fi trecut decât puțin timp și-am fi ajuns și la celălalt tip: la **hungaricus**, pe care-l înfățișam noi, colțuros, anost, fără un simț al măsurii, în nimic.

Lent, dar sigur, își urma un curs al ei, deslatinizarea noastră, desmediteranizarea, și atașarea la formele nordice de viață, la concepția – weltanschauung – germanică, în permanent antagonism celei latine, mediterane.

Acești curenți, mediterani și nordici, reci și calzi, se afrontă și se izbesc, ca'n domeniul cosmic, producând furtuni și înseninări, curente de opinii, cari au făcut epoci în Istoria Universală.

**Ce altceva a fost Reforma de pildă decât o reacție în contra Renașterii.** Spiritul nordic a văzut în plasticism sensualism, în Rafael decadentism și prin extreme a trecut în asceză, iconoclast, luterism, din luterism în kantism, hegelism, nitzscheism și de aici la zeii Germaniei de azi, la wotanism. **Să nu ne mirăm. Sunt și la noi curente cari vor să ne treacă la germanism „deparazitându-ne” de latinism și trecându-ne, pe la dacism.** Nu mai suntem romani, cum de două secole, de când ne-am trezit la conștiința națională, ne numim, romani, dela cari ne avem și numele, nici măcar daco-romani, ci simpli daci. Încă n'a venit, dar va veni regimul politic care ne va schimba Istoria prin decret-lege, botezându-ne, daci. E curios, între aceste elemente române, cehoslovace, sârbe, pe care le unea acum și lustrul unei culturi comune, iudeo-maghiaro-germană, anti-latină tot atât pe cât anti-slavă, o înțelegere a fost mult mai posibilă ca între naționalismul pur al anilor 60-70. Este interesant că limba de înțelegere și de conversație în acel club al deputaților români, slovaci și sârbi, pe care ne place să-l considerăm ca leagăn al Micei Antante, deși fiziologic racial diferențiat, era același: tipul Universității din Budapesta. **Această epocă atât de zgomotoasă de altfel în o afirmare teoretică a naționalității, pierduse sub inevitabila presiune a culturii străine, ceea ce o națiune ca și un individ are mai prețios ca forță de apărare și atac: instinctul!**

Nici prin vis nu simțeau, nu puteau simți, acei conducători că, nu ne despart decât câțiva ani de sărirea în aer a acelei mari Puteri pe care ei o vedeau mai solidă ca oricând.

**Doar în popor și într'un romantism politic trăiau vagi presimțiri că Monarhia va sfârși odată cu Franz Iosef.** Nu contau însă ca serioase, încât se poate pune serios întrebarea: fost-a cineva, om politic, grup sau partid, care ar fi prevăzut, presimțit, știut? Ar fi îndrăzneț a afirma. Totuși s'au petrecut în tot acest interval și acte destule, semnificative, în cari se pot identifica atari previziuni. Acestea însă nu la așa numita clasă conducătoare, la oameni politici, deputați, ci aproape exclusiv la oamenii, de mai puține răspunderi, poate, dar de mai puternice instincte: la **scriitori, ziariști.**

**Oamenii politici, dimpotrivă, condamnavă aceste manifestări, pe care le considerau de apolitice, de greșeli. Fiindcă instinctul nu mai vorbea, era atrofiat, deviat.**

Ar fi desigur deplasat să vorbim de ultimul conflict dela „**Tribuna**”, când mulți din oamenii de atunci sunt încă în scenă, conflict izbucnit tocmai în preajma conflagrațiunii europene și nici chiar de cel dela Sibiu, pentru aceleași motive, care au avut drept urmare dispariția „**Tribunei**” de acolo și venirea la Arad a lui Russu Șirianu și Augustini, care înființează aici „**Tribuna Poporului**” devenită mai pe urmă „**Tribuna**” după încetarea „**Tribunei**” din Sibiu. Dacă vom căuta însă cu atenție vom identifica ușor unele cauze în ele cari sunt comune: **antagonism aproape permanent, între rațiune și sentiment, dovedindu-se și în cazul de față că inima vede totdeauna mai departe ca și capul, antagonism între forțele instinctuale și cele argumentative, între cele dinamice și cele statice, între idealism și realism, utilitarism.**

Deputații din Budapesta nu prea înțeleg, de pildă, rostul Șezătorilor Scriitorilor din București la Arad, al Seratelor Etnografice, prilejuri tot atâtea de iredentism, deghizat, literar, de imperialism cultural românesc, contra unui prestigiu fals al culturii maghiare, sau de manifestațiile

ce se prefac involuntar în demonstrații direct iredentiste ale cetelor de vizitatori din Ardeal și Banat la Expoziția din 1906 din București. Dar într'un domeniu spiritual aceste forțe, nedisciplinate, nervoase, viziune, creiază ambianța secretă din suflute, aspirațiunile comune, tănuite, uneori chiar mărturisite de către vreunul mai îndrăzneț, aspirații care lasă mult în urmă acțiunea politică. Ce sunt de pildă toate elocințele ciceroniene față de un articol ca cel al părintelui Macovei intitulat, îmi aduc și acum aminte: „**Noi sau Ei**”, articol pe care preotul-martir îl plăti cu 11/2 ani de temniță, în care și muri. **Cărturarii, preoții, învățătorii, pe sate, tinerimea universitară sunt toți sguđuși de un singur mare suflet. A fost frumoasă, lăudabilă, politica activistă**, mai ales că venea după o stagnare, dar ea pornise într'un ritm că ar putea continua și azi, tocmai bine, fără Război sau fără acele gloanțe din Serajevo ale unui Prinkip Gabrinovici, ce porneau din imaginație și exaltare.

**Eu nu vreau să glorific crima** dar îmi dau seama de o etică a oricărui act. Însuși Cătărașu la noi, care svârle în aer pe Arpad depe Tâmpa sau ucide pe cei din Hajdu-Dorogh, este produsul unui romantism din București, a unor cercuri naționaliste obscure cari trimit prin anii 80 manifeste iredentiste în Ardeal, fapt pentru care guvernul român îl pedepsește cu expulzarea. Citiți în această privință duelul oratoric dintre Ion Brătianu și Kogălniceanu; Șeful guvernului, care era Ion Brătianu este sincer indignat de fapta nesocotită a acelor ardeleni. Da, da, nesocotită, **dar numai cu oameni socotiți România Mică era mică și azi, iar noi condamnați la o viață vegetativă, în cel mai bun caz.**

Sau, pilda mai modestă a acestui slovac rătăcitor, care vine pe meleagurile noastre să continue după mai mult de o jumătate de veac pe Havlicek, care îi găsește pe Mureșeni și ne dă primul document scris al legăturilor noastre cu Cehii, - vine la noi și **îndură osândă pentru idealurile noastre, pe cari și-le identifică cu ale lui.**

**O, este o dreptate, ce întârzie uneori, dar totuși vine, nu uită niciodată, să vie...»**

(va urma)

**Marius HALMAGHI**

**Sursa online:**

**<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xliii-romantismul-politic-in-popor-devolutia-ideei-nationale-austriacus-desradacinat-hibrid-hungaricus-coltuross-anost-instinctul-ca-forta-de-aparare-noi-sau-ei-147888.html>**



**În: Tribuna, 27 octombrie 2019**